

Landelijke Wooncoöperatiedag 2023

Een impressie van de inleiding en het paneldebat

Inleiding 'Collectieve kracht' door Tine de Moor

Hoogleraar sociale ondernemingen en instituties voor collectieve actie

[De link naar haar presentatie vind je hier.](#)

Tine doet een oproep tot een brede collectieve beweging, waarin we van elkaar leren.

Wonen is een fundamenteel onderdeel van ons bestaan. Collectief wonen kent veel drempels en streeft meerdere doelen na. Collectieve actie leidt tot meer wederkerigheid. Er is veel van elkaar te leren als het gaat om netwerkvorming en opschalen. Wooncoöperaties moeten meer 'in the picture'. Het gaat niet alleen om nieuwe vormen van besluitvorming en democratie, maar ook om nieuwe vormen van economie. Een community economie wordt gedreven door wat er nodig is in een bepaalde community.

Er is een breed spectrum aan burgercollectieven, denk aan broodfondsen, zorgcoöperaties en energiecoöperaties. Dit komt voort uit een zoektocht naar alternatieve vormen van basale goederen en diensten, als energie, zorg, wonen, voedsel en mobiliteit. Deze collectieven kiezen voor een bepaalde vorm van governance om iets samen te organiseren.

Voor burgercollectieven is het belangrijk dat er sprake is van een identiteit en dat lidmaatschap wordt gecreëerd. Bijdragen hoeft niet per sé financieel, het kan ook in natura. Onderling vertrouwen moet worden gecreëerd. Zo'n collectief creëert in feite een sociaal dilemma: eigenbelang versus gemeenschappelijk belang. Nieuwe instituten geven vorm aan een oplossing.

Het gaat bij de '*tragedy of the commons*' om het gemeenschappelijke gebruik van een goed of een dienst. De tragedie ontstaat als er geen regels zijn. Je wordt lid van een burgercollectief (solidariteit) en je hoopt daar ook iets uit te kunnen halen (reprociteit). Er is een verschil in tijdsvenster tussen brengen en halen. Het is overigens niet altijd een probleem als je niks terugkrijgt uit een burgercollectief, denk aan een broodfonds.

Op weg naar de derde golf? In het verre verleden hadden burgercollectieven niet de capaciteit om uit te breiden en werd gesplitst en gespecialiseerd. In de tweede golf was weer sprake van schaalvergroting en fusies. Nu zien we een golf met een 'polycentristische' netwerkstrategie: een complexere vorm van samenwerking waar besluiten worden genomen in meerdere 'centra', die elk een bepaalde mate van autonomie hebben. Wat ook nieuw is, is het franchisemodel, zoals Broodfonds of Knarrenhof.

Cooplinc is een belangrijk voorbeeld van een netwerkorganisatie. Het grootste voordeel: de organisatie kan klein blijven en toch een sterkere beweging vormen. Dit vergroot de onderhandelingspositie.

Paneldiscussie

Arie Lengkeek leidde het gesprek met

- Faissal Boulakjar, D66 Tweede Kamerlid, die vanwege een blessure last-minute online aansloot.
- Willem de Vreeze, Directeur Aedes, vereniging van woningcorporaties
- Marja Eisinga, professor of Housing Institutions & Governance TU Delft
- Hanneke Beid, Beheercoöperatie lewan

Wat is de meerwaarde van coöperatief wonen?

Hanneke: "Ons initiatief zorgt voor meer samenhang in de buurt. We organiseren veel dingen en beheren we samen het groen."

Marja: "Ik zie stuk voor stuk prachtige projecten met nadruk op duurzaamheid en kwaliteit, denk aan circulair bouwen en aan inbedding in de buurt."

Waarom een Woningwet?

De Woningwet dateert uit 1901. De overheid bemoeide zich met huisvesting voor het welzijn, gezondheid en veiligheid van de mensen. Woningbouwverenigingen gaven daar uiting aan. Coöperaties waren daarvan uitgesloten. Marja: "Ik hoop dat we ook in de toekomst een minister van volkshuisvesting behouden. In andere landen worden coöperaties breed gesteund door de overheid, in Nederland (nog) niet."

We vertrouwen het niet helemaal als de burger het zelf doet. Welke rol kunnen beheercoöperaties daarin hebben?

Willem: "Sinds de Woningwet 2015 worden afspraken lokaal gemaakt tussen huurders gemeenten en coöperaties. Een aantal verantwoordelijkheden kunnen worden overgeheveld naar huurders. Over de participatie maken we ons zorgen. We geloven in het systeem, maar we zien dat dat verschillend van de grond komt. In 2015 zijn we een traject gestart voor de legitimering van coöperaties."

Faissal vult aan: "Er is een grote groep mensen die veel invloed wil hebben op de manier waarop ze wonen. Je ziet het geluk onder mensen die zelf organiseren toenemen. De politiek moet dat proces faciliteren. Wooncoöperaties geven vaak aan dat ze de middelen daarvoor niet hebben."

Welke rol hebben de initiatiefnemers van lewan ingenomen ten opzichte van woningcorporatie Talis?"

Hanneke: "Talis zag ons als opdrachtgever en wij hebben alle vrijheid gekregen om lewan te bouwen zoals we willen. Wij hadden de verantwoordelijkheid om binnen het budget te blijven. Het kan gewoon niet te duur worden. Het moest redelijk blijven. We maken de huur over aan WVBG."

Wie moet het initiatief nemen: burgers of corporaties?

Marja: "Enthousiasmeren is beter dan prestatieafspraken. Dit laatste wordt steeds belangrijker, en het is wel een stimulans. Maar het worden ook lijstjes en dat gaat voorbij aan de essentie. De onderliggende gedachte wordt soms vergeten."

Welk beeld is er over wooncoöperaties?

Hanneke: “Veel mensen komen naar ons toe voor advies. We organiseren ontmoetingen. Vaak hebben mensen in eerste instantie het idee dat ze bij hippies op bezoek gaan. Gaandeweg worden ze steeds enthousiaster en blijken we geen vage hippies te zijn. Als je een goed plan hebt en een goed georganiseerde groep, kan je aankloppen bij heel veel coöperaties.”

Er is een kentering nodig.

Hoe krijgen we die leefbaarheid in die wijken weer terug? Hoe geef je beheercoöperaties meer de ruimte om invloed te kunnen hebben? Door de verhuurheffing moesten wooncorporaties een stap terug doen. Voor wie bouwen we?

Faissal: “Dat is een politieke keuze. Het middensegment vormt een belangrijke pijler.”

Marja: “Wat mij betreft is een coöperatie de kroon op sociale cohesie en samenwerken. We moeten jonge vastgoedmanagers duidelijk maken dat het gaat om de toekomst van Nederland. Laten zien hoe mooi het werk in dit vakgebied is.”

Clemens voegt toe: “Het is een miscommunicatie dat er alleen in goede wijken coöperatief gebouwd kan worden.”

Hanneke sluit af: “We zijn terecht gekomen in een economie waarin het om winstmaximalisatie gaat en dat moet gewoon gestopt worden. Op naar de gemeenschapseconomie!”

Werksessies

Ben je benieuwd wat er 's middags in de werksessies is besproken?

[Hier vind je een impressieverslag.](#)

Ruimte voor collectief wonen

Het einde van de Wooncoöperatiedag bracht een primeur. Vooruitlopend op de officiële lancering op 24 oktober, presenteerden hoogleraar Darinka Cziscke en onderzoeker Marije Peute hun boek TOGETHER Ruimte voor collectief wonen. Het is een verzameling van essays, data en casestudies in Nederland en andere Europese landen. [In hun presentatie](#) schetsen zij vier mogelijke wegen naar de toekomst voor de wooncoöperatieve beweging in Nederland, waaronder federatievorming en samenwerken in partnerschappen

Het boek gaat in op het belang van collectief wonen, hoe we deze woonvormen kunnen realiseren en hoe ze kunnen bijdragen aan duurzamere steden en regio's. [Bestel het snel](#) en lees meer over de dilemma's en kansen voor samenleven in de 21ste eeuw.